

Wiad. entomol.	17 (3-4): 183-187	Poznań (1998) 1999
----------------	-------------------	--------------------

Obserwacje nad występowaniem w Polsce ryjkowców z rodzaju
Lixus FABRICIUS, 1801 (*Coleoptera: Curculionidae*)

Observations on the occurrence of weevils of the genus *Lixus* FABRICIUS, 1801 (*Coleoptera: Curculionidae*) in Poland

PAWEŁ STACHOWIAK

Os. Leśne 18c/18, 62-028 Koziegłowy k/Poznań

ABSTRACT: Faunistic information on rare and locally occurring members of the genus *Lixus* FABR. in Poland is given: *L. angustus* (HERBST), *L. albomarginatus* BOH., *L. algi-rus* (L.), *L. bardanae* (FABR.), *L. cylindrus* (FABR.), *L. elongatus* (GOEZE), *L. iridis* OLIV., *L. myagri* OLIV., *L. paraplecticus* (L.) and *L. punctiventris* BOH.

KEY WORDS: *Coleoptera*, *Curculionidae*, *Lixus*, records, Poland.

Z obszaru Polski dotychczas wykazano 15 gatunków z rodzaju *Lixus* FABRICIUS, 1801. Larwy i postacie dorosłe tych ryjkowców żyją na wielu gatunkach roślin z rodzin: baldaszkowatych (*Apiaceae*), rdestowatych (*Polygonaceae*), krzyżowych (*Brassicaceae*), komosowatych (*Chenopodiaceae*), goździkowatych (*Caryophyllaceae*), złożonych (*Asteraceae*), motylkowatych (*Fabaceae*) i malwowatych (*Malvaceae*) (SMRECZYŃSKI, 1968). Wszystkie gatunki z rodzaju *Lixus* wykazane dotychczas z Polski, są rozmieszczone w naszym kraju lokalnie i zbierane nielicznie. Z największej liczby krain geograficznych wykazano *Lixus iridis* OLIV., to jest z 14 spośród 21 wyróżnionych w kraju (BURAKOWSKI i in., 1993). Natomiast *Lixus paraplecticus* (L.) podano dotychczas tylko z 10 krain, a pozostałe stwierdzano rzadziej i bardziej lokalnie. Informacje zawarte w „Katalogu fauny Polski” są bardzo ubogie i dotyczą głównie południowej części Polski, gdyż przedstawiciele rodzaju

Lixus znacznie częściej są tam spotykane (objawia się to rzecz jasna także znacznie bogatszym piśmiennictwem dotyczącym przedstawicieli omawianego rodzaju, w odniesieniu do tej części kraju).

Celem niniejszego opracowania jest wypełnienie luki w wiadomościach o bardzo rzadko wykazywanych z obszaru Polski ryjkowcach z rodzaju *Lixus*. Wykorzystano w nim materiały zbierane w okresie kilkudziesięciu lat przez wielu entomologów. W tekście zamieszczono nazwiska wszystkich, którzy odłowili cytowane okazy. Tam gdzie nie podano nazwiska okazy zebrane zostały przez autora. Okazy dowodowe znajdują się w zbiorze prywatnym autora.

Lixus paraplecticus (LINNAEUS, 1758)

- Nizina Wielkopolsko-Kujawska: Wielkopolski Park Narodowy, Puszczykowo (XT29), 30 VIII 1985, 1 ex.; Droszków (WT45), 26 V 1979, 2 exx., leg. P. JASIONOWSKI; Jankowice (XU 11), 17 VI 1985, 1 ex., leg. E. BARANIAK; Kalisz (BC40), 16 VI 1988, 1 ex., leg. A. MELKE.
- Nizina Mazowiecka : Powsin (CE07), 4 V 1952, 2 exx., leg. M. WĘGRZECKI.
- Sudety Zachodnie: Kostrzyca (WS53), 12 VII 1957, 1 ex., leg. T. OWSIANA.

Wcześniej podano ten gatunek z 10 krain geograficznych (BURAKOWSKI i in., 1993). Nie wykazano go dotychczas z Sudetów Zachodnich.

Lixus iridis OLIVIER, 1807

- Nizina Wielkopolsko-Kujawska: Zielonka (XU42), 23 VI 1974, 8 exx.; Wielkopolski Park Narodowy, Puszczykowo (XT29), 21 VI 1989, 8 exx.; Pniewy (WU81), 17 V 1997, 3 exx.; Skoki (XU43), 8 VI 1965, 1 ex., leg. S. ALWIN; Bolechowo (XU32), 18 VI 1983, 2 exx., leg. W. ŚLIWA; Jankowice (XU11), 11 VI 1988, 2 exx., leg. E. BARANIAK; Piotrkówko (XU04), 27 V 1991, 1 ex., leg. M. BUNALSKI; Sycyn Dolny (XU13), 15 VI 1997, 2 exx., leg. M. BUNALSKI.
- Nizina Mazowiecka: Warszawa (DC98), 15 VI 1980, 1 ex., leg. P. KRÓL.
- Puszcza Białowiecka (FD94), oddział 421, 5 VI 1988, 1 ex., leg. J. GUTOWSKI.
- Polesie: Biebrzański Park Narodowy, „Grobla Honczarowska” (FE01), 27 V 1997, 1 ex., leg. M. BUNALSKI.

W dawniejszych opracowaniach występowanie tego gatunku stwierdzono w 14 krainach geograficznych (BURAKOWSKI i in., 1993).

Lixus myagri OLIVIER, 1807

- Nizina Wielkopolsko-Kujawska: Nowogród Bobrzański (WT19), 6 IX 1975, 1 ex.; Milicz (XT51), 15 VI 1983, 1 ex., leg. A. MAZUR.

Dotychczas wykazany zaledwie z 6 stanowisk w Polsce (KANIA, 1992; BURAKOWSKI i in., 1993; MAZUR, 1994c; WANAT, 1994).

Lixus angustus (HERBST, 1795) (= *L. sanguineus* ROSSI, 1790)

- Nizina Wielkopolsko-Kujawska: Tomice (XU10), 7 VIII 1992, 1 ex.

Wcześniej odnotowany na 10 stanowiskach rozmieszczonych w różnych punktach Polski (BURAKOWSKI i in., 1993; MAZUR, 1994a; WANAT, 1994).

Lixus albomarginatus BOHEMAN in SCHOENHERR, 1843

- Nizina Wielkopolsko-Kujawska: Bolechowo (XU32), 30 VII 1976, 1 ex; Bałdoń (CC47), 1 IV 1990, 2 ex., leg. A. MELKE; Tarnowa (CC47), 19 X 1989, 2 ex., leg. A. MELKE.

Wykazany dotychczas z Wyżyny Miechowskiej (PETRYSZAK, 1991). Dawniejsze informacje o tym gatunku podawano pod nazwą *Lixus ascanii* (L.), który według DIECKMANN'a (1980, 1983) występuje tylko we Włoszech. Wszystkie dane o rozmieszczeniu *L. ascanii* (L.) w Polsce należy zatem odnieść do gatunków pokrewnych: *L. albomarginatus* BOH. lub *L. ochraceus* BOH.

Lixus cylindrus (FABRICIUS 1781)

- Puszcza Białowieska (FD94): Jakubowo, 19 V 1993, 1 ex., Kuraszewo, 19 V 1993, 1 ex., Orzeszkowo, 15 V 1993, 1 ex., leg. J. GUTOWSKI.

Dotychczas wykazany z 14 stanowisk w Polsce, rozmieszczonych w pięciu krainach (BURAKOWSKI i in., 1993; WANAT, 1994).

Lixus algirus (LINNAEUS, 1758)

- Nizina Wielkopolsko-Kujawska: Droszków (WT45), 1 VI 1989, 1 ex., leg. P. JASIONOWSKI.

Wcześniej wykazany z 14 stanowisk, w ośmiu krainach (WANAT, 1989, 1994; MAZUR, 1992, 1994; BURAKOWSKI i in., 1993). Nie wykazano go dotychczas z Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej.

Lixus bardanae (FABRICIUS, 1787)

- Nizina Mazowiecka: Żabieniec (CE07), 12 VI 1952, 5 ex., leg. M. WĘGRZECKI.

- Roztocze: Hamernia (FA48), 29 V 1984, 5 exx., leg. K. KARWOWSKI; Hrubieszów (GB03), 26 V 1994, 1 ex., leg. E. BARANIAK.

Dotychczas stwierdzono ten gatunek w dziewięciu krainach w Polsce (WANAT, 1989, 1994; KANIA, 1992; MAZUR, 1992; BURAKOWSKI i in., 1993).

Lixus punctiventris BOHEMAN in SCHOENHERR, 1836

- Wyżyna Małopolska: Rezerwat „Gacki” (DA79), 17 V 1994, 1 ex., leg. E. BARANIAK.

Wcześniej podany z 6 stanowisk, w sześciu krainach (BURAKOWSKI i in., 1993; MAZUR, 1994a). Jest gatunkiem nowym dla Wyżyny Małopolskiej.

Lixus elongatus (GOEZE, 1777)

- Pojezierze Pomorskie: Rezerwat „Stary Przylep” (WU09), 5 V 1990, 1 ex., leg. L. BUCHHOLZ.
– Roztocze: Dobużek (FB59), 7 VII 1993, 5 exx., leg. E. BARANIAK.

Dotychczas wykazany z 9 krain w Polsce (BURAKOWSKI i in., 1993; MAZUR, 1994; PETRYSZAK, 1996). Jednak BURAKOWSKI i in. (1993) uważają za pewne doniesienia z dwóch krain, a pozostałe jako wymagające sprawdzenia. Gatunek nie był podany wcześniej z Roztocza, a doniesienie o występowaniu na Pojezierzu Pomorskim uznano za niepewne.

SUMMARY

All species of the genus *Lixus* FABR. recorded from Poland are distributed locally and collected in low numbers. *L. paraplecticus* (L.) was found at six localities in three regions and is new to the western Sudetes. *L. iridis* OLIV. was slightly more numerous, collected at 11 localities in four regions. *L. bardanae* (FABR.) was recorded from three localities in two regions, and *L. myagri* OLIV. – from two localities in two regions. *L. cylindrus* (FABR.) was found at three localities in one region. *L. angustus* (HERBST) was recorded from one locality only. *L. albomarginatus* BOH. was collected at three localities in Wielkopolsko-Kujawska lowland, and *L. algirus* (L.) at one locality in that region; none of the two species had been earlier recorded from Wielkopolsko-Kujawska lowland. *L. punctiventris* BOH. was found at one locality in Małopolska upland and is new to that region. *L. elongatus* (GOEZE) was recorded from two localities in two regions, one record being new to Roztocze.

PIŚMIENNICTWO

- BURAKOWSKI B., MROCKOWSKI M., STEFAŃSKA J., 1993: Chrząszcze – *Coleoptera*, Ryjkowce – *Curculionidae*, część 1. Kat. Fauny Polski, Warszawa, XXIII, **19**: 1-305.
- DIECKMANN L., 1980: Revision der *Lixus ascanii*-Gruppe (*Coleoptera*, *Curculionidae*). *Reichenbachia*, **18** (29): 203-212.
- DIECKMANN L. 1983: Beiträge zur Insektenfauna der DDR: *Coleoptera* – *Curculionidae* (*Tanymecinae*, *Leptopiinae*, *Cleoninae*, *Tanyrhynchinae*, *Cossoninae*, *Raynodionyminae*, *Bagoinae*, *Tansyphyrinae*). *Beitr. Ent.*, **33**: 257-381.
- KANIA J., 1992: Stanowiska rzadkich gatunków ryjkowców (*Coleoptera*, *Curculionidae*) w Polsce. *Wiad. entomol.*, **11** (3): 187-188.
- MAZUR M., 1992: Badania faunistyczne ryjkowców (*Coleoptera*: *Rhinomaceridae*, *Attelabidae*, *Apionidae*, *Curculionidae*) województwa zamojskiego. *Studia Oś. Dok. Faun.*, **20**: 55-111.
- MAZUR M., 1994a: Rozmieszczenie ryjkowców (*Coleoptera*: *Rhinomaceridae*, *Attelabidae*, *Apionidae*, *Curculionidae*) na Pogórzu Dynowskim i Przemyskim. *Zesz. nauk. UJ, Pr. zool.*, **40**: 35-76.
- MAZUR M., 1994b: Ryjkowce (*Coleoptera*: *Attelabidae*, *Apionidae*, *Curculionidae*) siedlisk kserotermicznych Opola Zachodniego. *Wyniki wstępnych badań. Zesz. nauk. UJ, Pr. zool.*, **40**: 77-87.
- MAZUR M., 1994c : Nowe stanowiska ryjkowców (*Coleoptera*: *Curculionidae*) rzadko spotykanych w Polsce. *Wiad. entomol.*, **13** (3): 167-173.
- PETRYSZAK B., 1991: Uwagi o ryjkowcach (*Curculionidae*, *Coleoptera*) muraw kserotermicznych i ciepłych zarośli Wyżyny Miechowskiej. *Zesz. nauk., UJ, Prace zool.*, **36**: 57-89.
- PETRYSZAK B., SKALSKI T., HOLLY M., 1996: Rzadkie gatunki ryjkowców (*Coleoptera*, *Curculionidae*) Gór Sanocko-Turczańskich. *Wiad. entomol.*, **15** (2): 93-96.
- SMRECZYŃSKI S., 1968: Chrząszcze – *Coleoptera*, Ryjkowce – *Curculionidae*, Podrodziny *Tanymecinae*, *Cleoninae*, *Tanyrhynchinae*, *Hylobiinae*. *Klucze do oznaczania owadów Polski*, Warszawa, XIX, **98c**: 1-106.
- WANAT M., 1989: Uwagi o ryjkowcach (*Coleoptera*: *Apionidae*, *Curculionidae*) Puszczy Augustowskiej. *Acta Univ. Wratisl., Pr. zool.*, **21** (1049): 11-19.
- WANAT M., 1994: Ryjkowce (*Coleoptera*: *Curculionidae*: *Anthribidae*, *Rhinomaceridae*, *Rhynchitidae*, *Attelabidae*, *Apionidae*, *Curculionidae*) Puszczy Białowieskiej. *Pol. Pismo ent.*, **63** (1-2): 37-112.